

VÝBĚROVÁ REŠERŠE

Z PEDAGOGICKÉ BIBLIOGRAFICKÉ DATABÁZE Z ČESKÝCH ČASOPISŮ

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO

2025 LEDEN

Případné dotazy ohledně přístupu k plným textům níže uvedených zdrojů prosím směřujte na studovna@npmk.cz.

1.

'Head' and 'heart' work : re-appraising the place of theory in the 'academic dimension' of pre-service teacher education in England / [Práce hlavy a práce srdce : přehodnocení role teorie ve výuce studentů učitelství v Anglii] / Janet Orchard, Lucy Kelly, Carrie Winstanley -- eng
– Obsahuje bibliografické odkazy

In: Studia paedagogica : časopis Ústavu pedagogických věd FF MU Brno -- ISSN 1803-7437
– Roč. 25, č. 2 (2020), s. 139-159.

Autoři se věnují systému vzdělávání učitelů v Anglii. Ve srovnání s některými jinými zeměmi je zde kladen důraz zejména na praxi, a dle autorů není dostatečně reflektována teorie. Probírají názory různých odborníků na charakter učitelské profese (např. vizi Pádraiga Hogana, který vnímá učitelství jako poslání vyplňující všechny aspekty života - učitelství jako věc srdce). Hledají syntézu různých náhledů, staví na pozorování u svých studentů a absolventů. Prezентují vizi spojení teorie a praxe jako "dvojitě šroubovice" (po vzoru DNA), kdy i v případě dočasného oddělení teorie a praxe u učitele lze spojení opět obnovit. Hovoří o předpokladech pro dialog mezi teorií a praxí u učitelů.

student učitelství ; učitel ; vzdělávání učitelů ; didaktika ; pedagogické povolání ; filozofie výchovy ; pedagogické vědy ; pedagogická činnost ; koncepce ; Hogan, Padraig ; Anglie ; Velká Británie

<http://katalog.npmk.cz/documents/537056>

2.

Jak odhalit záškoláctví / [How to spot truancy] / Autorský tým NPI ČR, PROP – cze

In: Učitelství : odborný časopis pro pedagogy -- ISSN 2694-9946 -- Roč. 5, č. 12 (2024), s. 46-47.

Článek upozorňuje na signály, které mohou naznačovat, že dítě chodí za školu, a navrhuje způsoby, jak problém řešit jak ve škole, tak v rodině. Klíčem k úspěšné prevenci a nápravě záškoláctví je dle článku otevřená a pravidelná komunikace mezi školou, rodinou a dítětem.

záškoláctví ; nesprávné chování ; vztah učitel-žák ; vztah rodiče-učitel ; komunikace

<http://katalog.npmk.cz/documents/538371>

3.

Jak zajistit efektivní školskou radu? / [How to make school board effective?] / Jan Břížďala – cze

In: Řízení školy : odborný měsíčník pro ředitele škol -- ISSN 1214-8679 -- Roč. 21, č. 9 (2024), s. 15.

Článek se zaměřuje na klíčové aspekty fungování školských rad, jejich složení a pravomoci. Školská rada, ač často vnímaná jako formální orgán, může významně ovlivnit rozvoj školy, pokud její členové správně využívají své kompetence. Autor zdůrazňuje důležitost spolupráce mezi členy rady, zástupci učitelů, rodiči a zřizovatelem školy. Klíčovým faktorem úspěchu je dobrá informovanost členů rady a jejich aktivní zapojení do rozhodovacích procesů.

spolupráce ; škola ; řízení školy ; školská správa ; rada školy ; činnost ; školská legislativa ; rozvoj ; rodiče ; kvalita ; učitel

<http://katalog.npmk.cz/documents/536599>

4.

K čemu je raná výchova a péče? : jak se v ČR ne/diskutuje o rané výchově a péči o děti ve věku do tří let = What is early childhood education and care for? : how ECEC for children up to the age of three is (not) discussed in the Czech Republic / Martina Kampichler -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Sociologický časopis = Czech sociological review -- ISSN 0038-0288 -- Roč. 60, č. 5 (2024), s. 481-505.

Autorka analyzuje debaty o rané výchově a péči (RVaP) pro děti do tří let v ČR, přičemž identifikuje čtyři režimy praktik: RVaP jako socialistické zlo, soukromou záležitost, nástroj ke sladování práce a rodiny a veřejně financovanou službu. Kritizuje, že diskuse od 90. let opomíjejí pedagogické aspekty a zaměřují se převážně na ekonomické přínosy, což omezuje rozvoj služeb. RVaP je vnímána především jako "hlídání" pro rodiče, místo aby byla uznávána coby podpora raného vývoje dětí. Systémové řešení stále čerpá z přežitých přístupů a nedostatečně reflektuje potřeby dětí. Autorka navrhuje větší důraz na pedagogické přístupy a obsahovou reformu těchto služeb.

systém výchovy a vzdělávání ; raná péče ; výchova ; sociologie ; sociologický výzkum ; jesle ; výsledek výzkumu ; pedagogika ; věk 1-3 ; 1989-

<http://katalog.npmk.cz/documents/538190>

5.

Klíčové strategie pro budování důvěry ve třídě / [Key strategies for building trust in a classroom] / Radka Charvátová – cze

In: Učitelský měsíčník : odborný časopis pro pedagogy -- ISSN 2694-9946 -- Roč. 5, č. 11 (2024), s. 14-15.

Článek představuje důvěru jako klíč k dobrým vztahům nejen mezi žáky a učiteli a seznamuje čtenáře s několika postupy, jak může učitel prostřednictvím otevřenosti, spravedlnosti a konzistentního přístupu získat respekt. Budování důvěry podle článku vyžaduje čas a vytvoření takového prostředí, ve kterém se žáci cítí ocenění, přispívá k získání sociálních dovedností, ze kterých mohou žáci čerpat celý život.

vztah učitel-žák ; školní prostředí ; komunikace ; důvěra ; klima školy ; klima třídy

<http://katalog.npmk.cz/documents/538056>

6.

Nejdříve celá třída, až potom jednotlivci? : etnografie profesního učení studentů učitelství na praxi zaměřeného na žákovskou diverzitu = The whole class first and individuals second? : the ethnography of pre-service teachers' learning to address student diversity during their practicum / Jana Obrovská, Petr Svojanovský -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Sociologický časopis = Czech sociological review -- ISSN 0038-0288 -- Roč. 60, č. 4 (2024), s. 415-439.

Studie se zaměřuje na to, jakým způsobem se studenti učitelství učí pracovat s žákovskou diverzitou během praxí na základních školách pod vedením mentorů. Výzkum ukázal, že mentoři studenty vedou nejprve k práci s celou třídou jako celkem, až poté se zaměřují na individuální potřeby žáků, zejména těch "výrazných." Toto je podporováno především explicitními radami mentorů, zatímco jejich modelování individuálního přístupu ke všem žákům má menší vliv. Výsledkem je, že studenti učitelství se více zaměřují na homogenní přístup k výuce, jenž vede k přehlížení rozdílů mezi žáky.

homogenní třída ; heterogenní třída ; handicap ; sociologie ; sociologický výzkum ; student učitelství ; výsledek výzkumu ; mentoring ; vyučovací metoda ; působení ; systém výchovy a vzdělávání ; speciální vzdělávací potřeby ; žák ; inkluze ve vzdělávání ; diverzita

<http://katalog.npmk.cz/documents/536661>

7.

Nové didaktické cesty : umělá inteligence jako partner vyučujících / [New didactic ways : artificial intelligence as a partner for teachers] / Andrej Novik – cze

In: Učitel'ský měsíčník : odborný časopis pro pedagogy -- ISSN 2694-9946 -- Roč. 5, č. 12 (2024), s. 31-32.

Autor se zabývá rostoucí rolí umělé inteligence ve vzdělávání a jejím potenciálem fungovat jako vzdělávací asistent. Představuje konkrétní příklad využití umělé inteligence v hodině dějepisu, kde sloužila jako průvodce skupinovou prací. Minimálně prozatím ale umělá inteligence dle článku nemůže nahradit učitele - umělá inteligence podle autora není znalostní databáze a je nutné, aby i nadále fungovala učitel'ská intervence.

umělá inteligence ; vzdělávací technologie ; škola ; role učitele ; dějepis ; skupinová práce

<http://katalog.npmk.cz/documents/538239>

8.

Perspektiva katedry : co přinese reforma vzdělávání budoucích učitelů / [Perspective from academic departments : what will the reform of teacher education bring?] / Radmil Švancar – cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 [CZ] -- Roč. 127, č. 41-42 (2024), s. 7.

Autor textu analyzuje současné problémy a výzvy spojené s reformou vzdělávání budoucích učitelů v České republice. Zmiňuje nízké platy coby klíčový faktor, jenž odráží od učitel'ské profese, a vyzdvihuje potřebu jejich zvýšení. Reforma vzdělávání se zaměřuje na posílení praxí, didaktických dovedností a kompetenčního rámce, jež mají studenty učitelství lépe připravit na praxi. Fakulty čelí problémům s kapacitami i rozdílným zájmem o různé obory, přičemž přírodovědné obory zůstávají neobsazené. Speciální pedagogika a angličtina naopak přitahují více uchazečů. Pro zvýšení zájmu o učitelství je dle autora důležité ukázat studentům profesní perspektivu a eliminovat administrativní a finanční bariéry, jimž učitel čelí.

vysoká škola pedagogická ; student učitelství ; studijní program ; pedagogické povolání ; speciální pedagogika ; plat ; administrativa ; reforma ; kompetence ; praxe ; počet studentů

<http://katalog.npmk.cz/documents/538044>

9.

Převzdělanost v Česku : 60 % vysokoškoláků nevyužívá plně své vzdělání [Overeducation in the Czech Republic : 60 % of university graduates do not fully utilize their education] -- cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 [CZ] -- Roč. 127, č. 39 (2024), s. 22.

Předmětem článku je studie Ekonomické fakulty VŠB-TUO, jež zkoumá nesoulad mezi dosaženým vzděláním a pracovním uplatněním v Česku. Studie ukazuje, že 53 % českých zaměstnanců pracuje na pozicích, které neodpovídají jejich vzdělání, a 56 % z nich působí zcela mimo svůj obor.

Nejvíce jsou zasaženi vysokoškoláci, přičemž 60 % z nich vykonává práci, která nevyžaduje jejich úroveň vzdělání. Tento trend vede k neefektivnímu využívání veřejných výdajů na vzdělání a ovlivňuje výši mezd.

výzkum ; výsledek výzkumu ; absolvent vysoké školy ; vysokoškolské vzdělání ; trh práce ; uplatnění ; zaměstnání ; studijní obor ; Technická univerzita Ostrava. Ekonomická fakulta ; 2011-2022

<http://katalog.npmk.cz/documents/537835>

10.

Specifika adaptačního období dětí s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole / [Specifics of the adaptation period for children with different native languages in kindergarten] / Marie Najmonová, Miluše Vítečková – cze

In: Speciál pro MŠ : příloha časopisu Řízení školy -- ISSN 2571-0591 -- Roč. 2024, č. 3 (2024).

Článek se zabývá adaptačním procesem dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ) v prostředí mateřských škol. Adaptační období je klíčové pro úspěšné začlenění těchto dětí do nového prostředí, které zahrnuje jazykové, kulturní a sociální výzvy. Text zdůrazňuje potřebu individuálního přístupu, důležitost spolupráce s rodinou dítěte a roli pedagogické diagnostiky, která pomáhá identifikovat specifické potřeby dítěte. Dále představuje strategie a podpůrné programy pro pedagogy, které zahrnují metody usnadňující adaptaci a integraci dětí s OMJ.

odlišný mateřský jazyk ; dítě cizí národnosti ; mateřská škola ; předškolní výchova ; adaptace ; školní adaptace ; rodina ; výchova v rodině ; potřeba ; dítě ; učitel

<http://katalog.npmk.cz/documents/537886>

11.

Školní zahrada / [School garden] / Ilona Hulínová-Mihalcová, Olga Vyhnánková – cze

In: Speciál pro MŠ : příloha časopisu Řízení školy -- ISSN 2571-0591 -- Roč. 2024, č. 2 (2024).

Mateřská škola Škola hrou v Praze integruje děti se speciálními vzdělávacími potřebami i děti s odlišným mateřským jazykem. Klade důraz na zážitkové učení, praktické zkušenosti a kontakt s přírodou jako klíčové prvky rozvoje dětí. Od roku 2017 prochází školní zahrada postupnou proměnou, během níž se propojují speciálně pedagogický a environmentální přístup. Zahrada je koncipována jako podnětné prostředí nejen pro děti, ale i pro přírodu. Nabízí ovocný sad, tematické herní koutky, vyvýšené záhony pro pěstování zeleniny a květin, broukoviště a divokou louku. Součástí zahrady jsou také prvky podporující environmentální výchovu, polytechnické vzdělávání a rozvoj samostatnosti dětí. Děti se zde učí nejen o přírodě, ale také prakticky pečovat o rostliny, pozorovat život živočichů a šetrně hospodařit s vodou.

speciální vzdělávací potřeby ; odlišný mateřský jazyk ; mateřská škola ; školní pozemek ; environmentální výchova ; zahrada ; příroda ; žák ; samostatnost ; činnosti v přírodě ; 2017-

<http://katalog.npmk.cz/documents/537814>

12.

"To je bude bavit..." : k didaktickému vyprazdňování obsahu ve výuce češtiny = This will be fun for them... : on shedding the content in teaching Czech / Stanislav Štěpáník, Monika Šindelková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Český jazyk a literatura : časopis pro metodiku českého jazyka -- ISSN 0009-0786 -- Roč. 75, č. 1 (2024/2025), s. 11-21.

Autoři kritizují přístup k "netradičním" výukovým metodám v češtině, jež se soustředí na atraktivní formy, například hry a kvízy, ale mnohdy nevedou k hlubší analýze učebního obsahu. Tyto metody sice mohou motivovat žáky, avšak nevedou k rozvoji skutečných jazykových dovedností a myšlenkových procesů. Problematické jsou i chyby v lingvistickém a didaktickém zpracování, které mohou zkreslit výuku. Autoři apelují na to, že výuka češtiny by měla kombinovat inovace s důkladnou analytickou prací a zaměřit se na komunikační dovednosti, nikoliv pouze na teoretické zvládnutí mluvnice.

výuka ; vyučovací předmět ; vyučovací metoda ; čeština ; hra ; jazyková dovednost ; komunikační schopnost ; gramatika ; základní škola ; druhý stupeň ; didaktika

<http://katalog.npmk.cz/documents/538525>

13.

Trénink sociálních a emočních dovedností u žáků, kteří je mají oslabené / [Training social and emotional skills in pupils with deficiency in those skills] / Markéta Dobiášová – cze

In: Třídní učitel a vedení třídy -- ISSN 2570-8279 -- Roč. 2024, č. 3 (III.čtvrtletí) (2024), s. 15-17.

Článek nabízí rady pro učitele, kteří se ve své praxi setkají s dítětem s oslabenou emoční a sociální dovedností. Důležité je zjistit, jaký je důvod oslabení daných dovedností, zda je oslabení způsobeno nemocí, nebo prostředím, ze kterého dítě pochází. Coby způsoby řešení je doporučena práce s celým kolektivem, předcházení konfliktů v daném kolektivu a aplikace já metody, v rámci které učitel pojmenovává, co s ním daná situace dělá a hodnotí tak sebe, a nikoli problémového žáka.

vztah učitel-žák ; sociální dovednost ; základní škola ; komunikace ; řešení konfliktů

<http://katalog.npmk.cz/documents/538066>

14.

Výchova ke ctnostem na základní škole / [Education for virtues in primary school] / Martina Pospíšilová – cze

In: Učitelský měsíčník : odborný časopis pro pedagogy -- ISSN 2694-9946 -- Roč. 5, č. 9 (2024), s. 6-7.

Článek se zabývá významem a praktickou aplikací konceptu výchovy ke ctnostem v základním vzdělávání. Autorka představuje karty ctností jako efektivní metodickou pomůcku, která dětem pomáhá lépe pochopit abstraktní pojmy, jako jsou trpělivost, důvěra či sebeúcta. Text podrobně popisuje, jak je možné tento nástroj využít nejen v rámci výuky, ale také během třídnických hodin či při práci na třídním klimatu. Článek přináší příklady, jak propojit výchovu ke ctnostem s konkrétními předměty, jako je matematika a český jazyk, a zdůrazňuje její význam při sebehodnocení dětí. Věnuje se také tomu, jak může tento přístup podpořit dětské sebevědomí, spolupráci a respekt ve třídním kolektivu.

základní škola ; pedagogika zážitku ; rozvoj osobnosti ; rozvíjení schopností ; sociální interakce ; dítě ; žák ; mravní výchova ; výuka ; matematika ; čeština ; ctnosti ; vlastnosti ; sebevědomí

<http://katalog.npmk.cz/documents/537457>

15.

Workshopy finanční gramotnosti ve školách učí děti šetřit, ale i správně utrácet / [Financial literacy workshops in schools teach children to save but also to spend correctly] / Jana Soukupová ; Eva Rokytová – cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 32, č. 33-34 (2024), s. 14-16.

Rozhovor s Janou Soukupovou, lektorkou finanční gramotnosti, představuje český projekt ManoMoneta určený pro žáky 4. - 6. tříd. Tento projekt pomáhá dětem porozumět hodnotě peněz a ekonomickým principům. Lektoři pro lepší pochopení používají princip hry, kdy děti ve skupinách řeší nutnost nezbytných výdajů. Děti podle rozhovoru často naráží na to, že nevědí, jaké jsou běžné náklady domácnosti, a škola pro ně může představovat jediný zdroj informací finančního vzdělávání.

finanční gramotnost ; finanční vzdělávání ; peníze ; financování ; rozvíjení schopností ; základní škola ; ročník 4 ; ročník 5 ; ročník 6

<http://katalog.npmk.cz/documents/538053>